UUTISET

Perusoikeuksien saaminen voidaan taata paremmin, jos kävellään vähän kuntien itsehallinnon tiukan tulkinnan yli. **KANSLIAPÄÄLLIKKÖ PÄIVI SILLANAUKEE , STM**

PÄIVÄN PUNKTI

Kalassa

Maassa on käynnissä monimutkaisuudessaan lähes sote-soppaan verrattava lainsäädäntöhanke. Kyseessä on kalastuslain kokonaisuudistus.

Älkää naurako. Kalastus on vakava asia. Kalastuslaki on vielä vakavampi. Uudistusta on valmisteltu vuosikausia eikä valmista ole tahtonut tulla millään.

Kateus vie kalat vedestä, sanotaan. Silti kateus ei ole syynä, jos kala ei nappaa. Useimmiten on syy väärässä kalastuksessa – tai kalastamattomuudessa.

Meillä on paljon vesiä, jotka on alikalastettu. Suomessa on kymmeniä tuhansia järviä, joissa kala kasvaa, mutta tuota kalaa ei koskaan saada markkinoille.

Kotitarvekalastajat, jotka pyytävät muutamalla verkolla ja katiskalla kalaa lähiruuaksi, tekevät arvokasta työtä luonnon puolesta. Kun kalastuslakia valmisteltiin, kotitarvekalastajat lähes unohdettiin. Yhdessä esityksessä luki myös, että kalaa saisi myydä naapurille vain viisi kiloa päivässä.

Jos tuo olisi toteutunut, kaikilta kalavaleilta olisi mennyt pohja pois. Jokainen olisi sen jälkeen kehua retostanut ennätyksellisen pienillä saaliillaan.

Ja kukahan nekin ahvenet olisi punninnut. Joku virkamies vai?

Esitys osoitti, että lainvalmistelija pystyy joskus etääntymään arkielämästä hämmästyttävän kauas.

Uudessa lakiluonnoksessa esitetään, että myös eläkeläiset joutuisivat maksamaan kalakortin. Tällä hetkellä yli 65-vuotiaat eivät maksa kalastuksenhoitomaksua.

Toisaalta, Rktl:n tutkimuksen mukaan maksun jättää maksamatta myös puolet muista kalastajista.

Valtiovarainministeri Antti Rinne (sd.) on nyt ryhtynyt vastustamaan muutosta. Hänen mielestään yli 65-vuotiaiden pitäisi saada jatkossakin kalastaa ilmaiseksi.

No, ilman muuta Rinne on vaalikalassa. Eläkeläiset ovat demareille tärkeä kohderyhmä.

Rinteen kantaa voi kuitenkin tällä kertaa, päinvastoin kuin lapsilisäsekoilussa, puolustaa. Ei ole väärin vapauttaa eläkeläisiä kalakorttimaksusta. Esimerkiksi VR antaa samalla tavalla eläkeläisille alennuksen rautateillä.

Tuntuu kummalliselta, että juuri kalastukseen liittyvä pieni etuisuus pitäisi nyt poistaa. Valtio ei siitä mitään tienaisi, mutta kalavesien hoito voisi kärsiä.

Sitä paitsi, mitä enemmän eläkeläiset kalastavat, sitä enemmän valtio säästää, kun lääkärikäynnit vähenevät.

LAURI KONTRO
on Maaseudun Tulevaisuuden päätoimittaja.
lauri.kontro@maaseuduntulevaisuus.fi

» Kalastus on vakava asia. Kalastuslaki on vielä vakavampi.«

Aluepolitiikan aika sote-palveluissa ohi

Suomen sosiaali- ja terveyspalveluista pitäisi päättää nykyistä keskitetymmin ja tiukemmalla talousohjauksella, STM:n kansliapäällikkö katsoo.

MARKKU VUORIKARI

”Seuraavassa hallitusohjelmassa pitää katsoa aluehalllintoa ja siinä pitää ottaa huomioon sote-ratkaisut”, kansliapäällikkö Päivi Sillanaukee sanoo. ”Nyt meillä on kuusi avia ja viisi sote-aluetta, ja yhden avin sisällä neljä sote-aluetta. Eihän se niin voi mennä.”

”Toivoisin, että tulevilla sote-alueilla ja tuottamisalueilla keskityttäisiin enemmän tehokkaaseen johtamiseen kuin aluepolitikointiin. Se on iso, iso henkinen muutos”, Sosiaali- ja terveysministeriön kansliapäällikkö **Päivi Sillanaukee** sanoo Maaseudun Tulevaisuuden haastattelussa.

”Uskon vilpittömästi, että tähän maahan on mahdollista rakentaa tehokkaampi ja turvallisempi kokonaisuus, joka takaa aiempaa laajemmin ja yhdenvertaisemmin palveluita myös lähellä. Sairaalle ihmiselle on varmasti hoitopaikan läheisyyttä tärkeämpää, että siellä on osaava henkilöstö ja että sinne pääsee, kun on tarve.”

Sote-lakiluonnoksen mukaan Suomi jaetaan vuodesta 2017 viiteen sote-alueeseen, jotka ovat kuntayhtymiä ja päättävät palveluiden järjestämisestä alueellaan. Mitä isompi kunta, sitä paremmin se saa äänensä kuuluviin.

Käytännössä palvelujen tarjoamisesta asiakkaille vastaavat sote-tuottamisvastuualueet eli kuntien muodostamat kuntayhtymät. Niitä voisi olla Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen mukaan enintään 4–5 yhdellä sote-alueella eli koko maassa 20–25.

”Lakiluonnoksen kriteerit viittaavat siihen, että tuottamisvastuualueella pitäisi olla sairaala. Toisaalta siellä mainitaan mahdollisuus kuntayhtymiin ja palveluiden hankkimiseen toiselta kuntayhtymiltä tai ulkoa. Päivystäviä keskussairaaloita ei tarvita tässä maassa kahtakymmentä, 10–15 riittäisi. Ei ole ihme, että päivystysasetus aiheutti sellaisen vastustuksen.”

Päivystäviä sairaaloita on nyt noin 30.

Kuntien henkilöstön pitää siirtyä tuottamisvastuualeelle, Sillanaukee linjaa.

Lähipalveluista huolehditaan

Sillanaukeen mukaan terveysasema voi jatkossakin säilyä lähellä, mutta oman kunnan lautakunta ei päätä siitä.

”Palveluita katsotaan jatkossa kokonaisuutena yli kuntarajojen, eikä ihan pieni väestöpohja riitä tuottamisvastuun saamiseen.”

Sillanaukee lupaa silti, että lähipalveluista huolehditaan.

”Parlamentaarinen ryhmä halusi pitää yllä lähipalveluita. Sekä lain hengessä sekä kansallisessa ohjauksessa tullaan huolehtimaan siitä, että asia on keskeisesti esillä sote-alueiden kanssa tehtävissä sopimuksissa. Henki on, että pitää olla hyvät perusteet keskittää.”

Laissa keskittämisperusteeksi on kuitenkin mainittu myös kustannustehokkuus.

Sillanaukeen mukaan palveluita voi jatkossa olla tarjolla ihmisten lähellä ja kodeissa jopa enemmän kuin nyt. Tähänkin saakka se olisi ollut mahdollista.

”On kuntia, joissa on keskitetty osaajat yhteen paikkaan ja pantu asiakkaat liikkumaan, vaikka samoilla resursseilla olisi voitu tehdä päinvastoinkin.”

Pyörillä ja piuhoja pitkin liikkuvien palveluiden uskotaan jatkossa tavoittavan etenkin syrjäisempien seutujen asukkaita.

Ei sovi perustuslakiin

Lainoppineet näkevät sote-lakiluonnoksessa perustuslaillisia ongelmia. Ne liittyvät kuntien itsehallintoon ja kunnille sälytettäviin tehtäviin, päätöksenteon etääntymiseen ja kaavamaiseen maksuvelvollisuuteen.

Sillanaukeen mukaan perustuslakiongelmat pyritään ”taklaamaan” ennen kuin laki annetaan eduskunnalle marraskuussa.

”On aika riskialtista koettaa viedä perustuslakivaliokuntaan lakia sellaisena, kuin se nyt on.”

Kysymys on siitä, mitä halutaan korostaa: kunnallista itsehallintoa vai kansalaisten perusoikeuksia?

”Perusoikeuksien saaminen voidaan taata paremmin, jos kävellään vähän kuntien itsehallinnon tiukan tulkinnan yli. Mutta toivon, että perustuslakitulkinnoissa otetaan kolmantena asiana huomioon myös yhteiskunnan voimavarojen rajallisuus.”

Tuo vakautta kuntatalouteen

Osa kunnista arvioi kustannustensa nousevan merkittävästi nykyisestä.

”Teemme kuntakohtaisia koelaskelmia koko ajan. Yksi vastaantulo on kolmen vuoden siirtymäaika. Tiedämme todelliset kustannusvaikutukset vasta vuonna 2019”, Sillanaukee vastaa.

Peruspalveluministeri Susanna Huovisen (sd.) mielestä maksuperusteita voitaisiin vielä tarkistaa.

Toisaalta valtaosa maksuosuudesta kertyy asukasluvun, sairastavuuden ja ikärakenteen mukaan, ja kunnille korvataan erityisolojen lisäkuluja valtionosuuksissa.

Sillanaukee muistuttaa, että kunta voi vaikuttaa kustannuksiinsa edistämällä kuntalaistensa terveyttä.

Hänen mielestään pienet kunnat hyötyvät, kun jatkossa yksi tapaturma tai huostaanotto ei enää romuta kunnan koko budjettia.

Näkemysero menokatosta

Hallitus sopi budjettiriihessä, että sote-menoille asetetaan katto. Huovinen on ilmoittanut, ettei kannata sellaista, jotta kukaan ei jää hoitamatta rahojen loputtua.

Sillanaukeen mukaan EU edellyttää julkisen talouden menoseurantaa myös kuntatalouden osalta.

”Menokatto koskisi koko maan sote-kuluja ja neuvoteltaisiin sote-alueittain pitäväksi. Tuottaja- ja järjestäjäkuntayhtymällä olisi budjettitavoitteet eikä se voi vain lähettää laskua kuntaan budjetin ylittyessä. Näin voitaisiin hallita paremmin sote-menoja koko maan tasolla.”

Koko aluehallinto yhteen

Kuntapohjainen järjestelmä lähtee kuntien itsehallinnosta, mutta vaihtoehtojakin on.

”Perustuslaillisesti olisi selkeämpää, jos olisi vain viisi sote-aluetta ja niillä verotusoikeus ja vaaleilla valitut päättäjät. Se olisi iso muutos ja sen kannattaisi koskea laajempaa osaa asioita.”

Sillanaukee niputtaisikin sote-alueiden kanssa yhteen esimerkiksi avit, poliisin, käräjäoikeudet, hätäkeskukset, koulutuksen, sekä työ- ja elinkeinoasiat.

”On aikamoista tuhlausta pieneltä maalta, että jokaisella viranomaisella on erilaiset rajat. Kun nyt sotessa on päästy viiteen, voisiko tämä tarjota aluehallinnon perusrakenteen?”

Isojen ja harvojen hallintoalueiden etuna olisi osaamisen varmistaminen mutta haittana se, että alueiden ääni heikkenisi ja paikallistuntemus ohenisi.

Sote-lakiluonnos on lausuntokierroksella kunnissa 14.10. saakka, joten kunnilla on vielä aikaa miettiä kantojaan.

EIJA MANSIKKAMÄKI

Pieni kunta pelkää: Sote nostaa veroja ja vie vallan

TAMPERE (MT)
Pienen kunnan näkemys uudesta sote-järjestelystä on synkkä: se vie vallan, rahat ja palvelut.

”Jos tälle alueelle tulee 60 kunnan kuntayhtymä, suora vaikuttaminen ohenee ja se on ongelma perustuslain kannalta. Demokratia pitää huomioida paremmin”, Tampereen naapurissa sijaitsevan Kangasalan kunnanjohtaja **Oskari Auvinen** sanoo.

Sote-alueen päättäjät valitaan kunnista ja koska kokonaisuuden pitää olla edustava, kaikista kunnista ei välttämättä lähde suurimman, vaan joistakin ehkä pienimmän poliittisen ryhmän edustaja käyttämään kunnan äänivaltaa.

”Suora demokratia korvautuu epäsuoralla, mikä on ongelma.”

Hintalappu ennen vaaleja

Myös asukaslukuun, ikään ja sairastavuuteen perustuva rahoitusmalli hiertää.

”Sen keskeinen ongelma on, ettei hinta per asukas -periaate sisällä kannusteita kunnalle tuottaa palveluita tehokkaasti. Kunta ei myöskään pysty omilla toimillaan vaikuttamaan lopputulokseen.”

Auvisen kunta on Suomen 14. kustannustehokkain palveluiden tuottaja.

”Meillä sote uhkaa nostaa kuluja jopa 1–2 tuloveroprosentin verran. Suuruuden ekonomia ei toimi, vaan suurimpien kuntien kustannukset ovat keskisuuria korkeammat. Pelkään myös, että menot vakiintuvat suurimpien kaupunkien tasolle eli sote-palvelut kallistuvat läpi valtakunnan.”

”Uudistuksella oli alunperin tarkoitus hoitaa kestävyysvajetta, mutta todennäköistä on, että menot ja sitä kautta verorasite nousevat. On erittäin olennaista kertoa kansalaisille ennen vaaleja, mikä on tämän sote-uudistuksen kustannusvaikutus yksittäisissä kunnissa. Eli montako sataa euroa maksat enemmän.”

Maakunta on liian iso

Auvisen mukana sotessa on hyvää erikoissairaanhoidon ja perusterveydenhoidon tiivistyminen, mutta huonoa heikkeneminen soten ja muiden kuntapalveluiden, kuten varhaiskasvatuksen, koulujen, työllisyydenhoidon ja vapaa-ajan palveluiden välillä.

”Vähimmäisvaatimus on muuttaa lakiluonnosta niin, että muutkin kuin maakunnan kokoiset tuottajat ovat mahdollisia, jotta peruskunnan yhteys sote-palveluihin säilyy. Maakunnan kokoisilla tuottajilla yhteys katkeaa.”

Maakuntataso tarkoittaisi 4–5 tuottajaa koko Tampereen sote-alueelle, mutta Auvinen tekisi niitä pelkästään Pirkanmaalle 3–5.

EIJA MANSIKKAMÄKI

Oskari Auvinen.

Eläimet eteenpäin!
Rehut reilaan!
Kinkku kainaloon!

AtriaNauta A-Rehu AtriaSika AtriaSiipi

A-Rahoituksella lisää maksuaikaa

Tarvitsetko maksuaikaa?
A-Rahoituksella saat kätevästi joustoa laskujesi maksamiseen. Korko on tällä hetkellä 1,932 %.

Tuottajat, jotka ovat käyneet kanssamme eläinkauppaa* ja ostaneet A-Rehun teollisia rehuja vähintään 3 tn, saavat kiitokseksi kinkkulahjakortin.
*teurasnautoja- tai sikoja, broilereita tai välitysporsaita

ideaalia

www.a-kauppa.fi • AtriaNauta-tuottajapalvelu 020 472 7060 • AtriaSika-tuottajapalvelu 020 472 7325 | Kampanja-aika 1.9.–30.11.2014